

Brussel, 23.6.2017
COM(2017) 338 final

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

over handels- en investeringsbelemmeringen

1 januari 2016 – 31 december 2016

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

over handels- en investeringsbelemmeringen

1 januari 2016 – 31 december 2016

INLEIDING

Als onderdeel van de markttoegangsstrategie worden in deze zevende editie van het Verslag over de handels- en investeringsbelemmeringen (het "VHIB") een analyse uitgevoerd van de handels- en investeringsbelemmeringen die door het bedrijfsleven en de lidstaten via het markttoegangspartnerschap¹ aan de Commissie worden gerapporteerd.

Dit partnerschap tussen de Commissie, de lidstaten en het Europese bedrijfsleven is al waardevol gebleken om informatie over handelsbelemmeringen te verzamelen en een gemeenschappelijke strategie voor het opheffen van belemmeringen vast te stellen en de prioriteiten daarvan te bepalen. Steunend op deze ervaring en rekening houdend met de toename van het protectionisme heeft de Commissie in haar mededeling "Handel voor iedereen"² een "nauwere samenwerking" aangekondigd om de bestaande gemeenschappelijke inspanningen te versterken en verder te laten gaan dan het verwijderen van belemmeringen voor handel en investeringen, tot aan de uitvoering van vrijhandelsovereenkomsten³.

In dat verband wordt in deze editie van het VHIB de nadruk gelegd op concrete belemmeringen die rechtstreeks invloed hebben op EU-marktdeelnemers in derde landen. Deze benadering betekent dat wordt afgestapt van de analyses van algemene protectionistische tendensen zoals in de vorige editie⁴, zodat de nadruk kan worden

¹ Het markttoegangspartnerschap werd in 2007 opgericht om de samenwerking tussen de Commissie, de lidstaten en het bedrijfsleven in de EU, zowel in Brussel als op lokaal niveau, te verdiepen. Het partnerschap steunt op de maandelijkse bijeenkomsten van het Raadgevend Comité markttoegang en sectorale Werkgroepen markttoegang in Brussel en regelmatige bijeenkomsten van de markttoegangsteams of bijeenkomsten van handelsadviseurs in derde landen.

² http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/january/tradoc_154137.pdf

³ De goedkeuring van een nieuw verslag over de uitvoering van de vrijhandelsovereenkomsten wordt eind 2017 verwacht.

⁴ Een meer algemene analyse van protectionistische tendensen wordt op dit moment uitgevoerd ten behoeve van het tweejaarlijkse WTO-verslag over de protectionistische maatregelen van de G20-landen. Op het ogenblik dat dit verslag werd opgesteld, dateert het recentste WTO-handelsmonitoringverslag (https://www.wto.org/english/news_e/news16_e/trdev_09dec16_e.htm) van 9 december 2016.

gelegd op de meest relevante belemmeringen voor de EU-uitvoer naar 51 derde landen⁵ zoals werd gemeld via het markttoegangspartnerschap en geregistreerd in het deel van de markttoegangsdatabank over handelsbelemmeringen⁶. Deze analyse van de maatregelen die invloed hebben op de EU-ondernemingen laat ook toe om een aantal conclusies te trekken die over het algemeen de aanhoudende toename van protectionistische tendensen uit de vorige VHIB's en verslagen over protectionistische maatregelen bevestigen.

In het eerste deel van dit verslag wordt een numerieke analyse gepresenteerd per land, per type belemmering en per sector, van in totaal 372 actieve⁷ handels- en investeringsbelemmeringen in de markttoegangsdatabank en van de 36 nieuwe belemmeringen die in 2016 zijn geregistreerd.

In het tweede deel wordt een meer gedetailleerde analyse gegeven van de nieuwe belemmeringen die in 2016 zijn gemeld (1 januari – 31 december 2016), waarbij specifieke trends in verschillende landen en sectoren worden beschreven en mogelijk getroffen handelsstromen worden beoordeeld.

In het derde hoofdstuk wordt ingegaan op de instrumenten die in de markttoegangsstrategie worden gebruikt om deze belemmeringen aan te pakken en er wordt een overzicht gegeven van de 20 belemmeringen die in 2016 met succes zijn opgelost. Na een algemene analyse van mogelijk getroffen handelsstromen en de belangrijkste sectoren die er baat bij hebben gehad, komen tevens enkele van de grootste succesverhalen aan bod.

I. OVERZICHT VAN HANDELS- EN INVESTERINGSBELEMMERINGEN

Dit hoofdstuk bevat een feitelijke en cijfermatige analyse van de handelsbelemmeringen in derde landen en verwante tendensen, op basis van het deel over handelsbelemmeringen

⁵ Algerije, Angola, Argentinië, Armenië, Australië, Bangladesh, Belarus, Bosnië en Herzegovina, Brazilië, Canada, Chili, China, Colombia, de Dominicaanse Republiek, Ecuador, Egypte, Filipijnen, India, Indonesië, Israël, Japan, Kameroen, Kazachstan, Libanon, Maleisië, Marokko, Mexico, Moldavië, Nieuw-Zeeland, Nigeria, Noorwegen, Oekraïne, Oman, Pakistan, Paraguay, Peru, de Russische Federatie, Saudi-Arabië, Singapore, Taiwan, Thailand, Tunesië, Turkije, Uganda, Uruguay, Venezuela, de Verenigde Staten, Vietnam, Zuid-Afrika, Zuid-Korea en Zwitserland.

⁶ De markttoegangsdatabank (<http://madb.europa.eu/madb/indexPubli.htm>) geeft informatie aan ondernemingen die uit de EU willen exporteren over voorschriften voor de invoer in markten in derde landen. Dit omvat informatie over handelsbelemmeringen, maar ook over tarieven en oorsprongsregels, procedures en formaliteiten bij de invoer in derde landen, sanitaire en fytosanitaire ("SPS") maatregelen, statistieken en specifieke exportdiensten die worden verleend aan kleine en middelgrote ondernemingen. Omgekeerd wordt op de EU-exporthelpdesk (<http://exporthelp.europa.eu/thdapp/index.htm>) tevens informatie verstrekt over de voorschriften voor de invoer uit partnerlanden naar de EU (met inbegrip van de toepasselijke tarieven en voorwaarden, preferentiële regelingen, en quota en statistieken).

⁷ "Actieve" belemmeringen betekenen dat de belemmeringen in het markttoegangspartnerschap actief worden opgevolgd (in tegenstelling tot belemmeringen die reeds zijn opgelost).

in de markttoegangsdatabank, waarin alle belemmeringen zijn opgenomen waarvoor in het kader van het markttoegangspartnerschap maatregelen zijn genomen.

Het is belangrijk om op te merken dat in de markttoegangsdatabank (en in dit verslag) geen uitgebreid overzicht wordt gegeven van alle handelsobstakels waarmee EU-marktdeelnemers worden geconfronteerd⁸. Ondernemingen kunnen besluiten bepaalde belemmeringen niet te melden aan het markttoegangspartnerschap, omdat ze hopen de belemmeringen op te kunnen lossen of de effecten ervan te kunnen ontwijken of misschien is in het markttoegangspartnerschap geen prioriteit gegeven aan de belemmering. Sommige ondernemingen zijn er bovendien misschien niet van op de hoogte dat belemmeringen via het markttoegangspartnerschap kunnen worden aangepakt.

In de markttoegangsdatabank en dit verslag wordt geen uitspraak gedaan over de vraag of de geregistreerde maatregelen al dan niet legaal zijn, maar al deze belemmeringen zijn wel geïdentificeerd als problematisch voor EU-ondernemingen en hebben prioriteit gekregen voor verdere actie in het markttoegangspartnerschap, omdat ze mogelijk discriminerend, onevenredig of handelsbeperkend zijn.

A. ALGEMEEN OVERZICHT VAN HANDELS- EN INVESTERINGSBELEMMERINGEN

Op het ogenblik dat dit verslag werd opgesteld, waren in totaal 372 actieve handels- en investeringsbelemmeringen in de markttoegangsdatabank opgenomen. Uit dit cijfer blijkt het welslagen van het markttoegangspartnerschap als een forum om handelsbelemmeringen te identificeren, maar het toont ook aan dat een aanzienlijk aantal maatregelen de mogelijkheden van EU-exporteurs en -investeerders blijven beperken. Dankzij de markttoegangsdatabank kunnen de opgenomen handelsbelemmeringen worden uitgesplitst naar derde land, naar type maatregel en naar sector. In dit verslag wordt deze uitsplitsing gevolgd.

1. Uitsplitsing van alle belemmeringen naar derde land

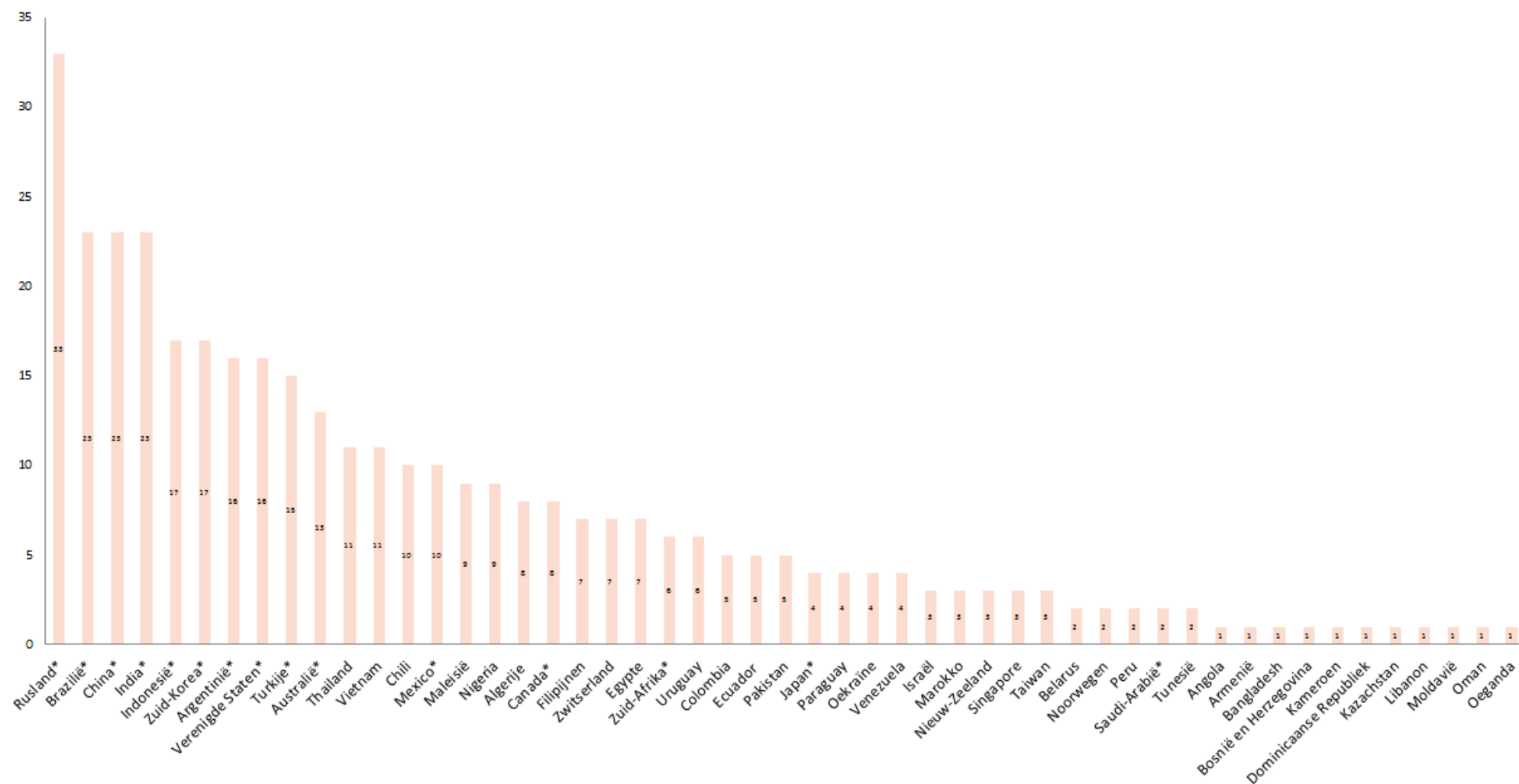
Tabel 1 geeft een grafische weergave van de geografische spreiding van deze maatregelen.

Ondanks het feit dat de gedane toezeggingen van de G20-leiders om protectionisme te verwerpen zijn herhaald op de G20-top van 4-5 september 2016 in Hangzhou, zijn de tien

⁸ Zie bijvoorbeeld het recente gezamenlijke verslag van het Internationaal Handelscentrum (het "ITC") en de Commissie, "Navigating Non-tariff Measures: Insights From A Business Survey in the European Union", December 2016 (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/december/tradoc_155181.pdf - in het Engels), het overzicht van potentieel handelsbeperkende maatregelen die in de context van de eerdere VHIB zijn beschreven (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/may/tradoc_154568.pdf; <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0406>) of eerdere verslagen over protectionisme.

landen met het hoogste aantal handelsbelemmeringen die nog steeds van toepassing zijn alle economieën van de G20. Het hoogste aantal belemmeringen is waargenomen in Rusland met 33 geregistreerde maatregelen. 16 daarvan werden rechtstreeks aan de grens toegepast, 14 achter de grens en drie daarvan waren subsidies die het handelsverkeer verstoren. De landen met het op een na hoogste aantal actieve belemmeringen waren Brazilië, China en India, elk met 23 maatregelen die momenteel van toepassing zijn. Deze waren voornamelijk maatregelen achter de grens (14 voor Brazilië en 12 voor China en India), maar ook direct aan de grens (9 voor Brazilië, 10 voor China en 11 voor India). Voor China is in de markttoegangsdatabank ook een subsidiegerelateerde maatregel opgenomen.

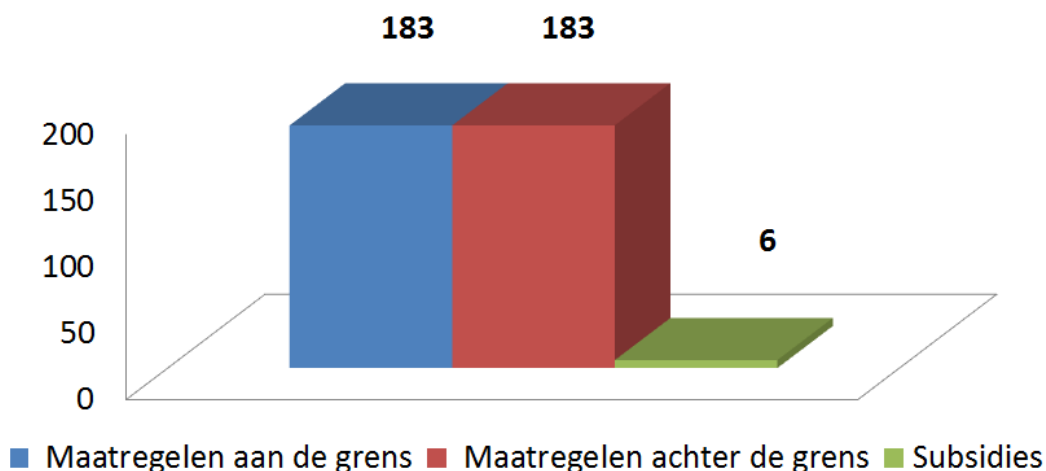
Andere derde landen met tien of meer geregistreerde handels- en investeringsbelemmeringen zijn Indonesië (17), Zuid-Korea (17), Argentinië (16), de Verenigde Staten (16), Turkije (15), Australië (13), Thailand (11), Vietnam (11), Chili (10) en Mexico (10).

Tabel 1: Geografische uitsplitsing van handels- en investeringsbelemmeringen in de markttoegangsdatabase (* - G20-landen)

2. Uitsplitsing van alle belemmeringen naar type maatregel

De markttoegangsdatabank maakt het ook mogelijk om een onderscheid te maken tussen de soorten belemmeringen. Zie hiervoor tabel 2.

Tabel 2: Uitsplitsing naar type handels- en investeringsbelemmeringen in de markttoegangsdatabank

De grafiek toont een even groot aantal belemmeringen (beide 183) zowel door traditionele maatregelen aan de grens als maatregelen achter de grens. Maatregelen aan de grens vormen beperkingen die rechtstreekse gevolgen hebben voor de in- en de uitvoer, doorgaans door middel van tariefverhogingen, kwantitatieve beperkingen, sanitaire en fytosanitaire maatregelen ("SPS"), invoervergunningen of regelrechte handelsverboden. De landen die deze belemmeringen het meest hebben toegepast zijn Rusland (16), India (11), Argentinië (11), China (10) en Turkije (10).

Het aantal maatregelen achter de grens die in de markttoegangsdatabank werden geregistreerd is even groot. Deze belemmeringen omvatten beperkingen die verband houden met diensten, investeringen, overheidsopdrachten, intellectuele eigendomsrechten of onrechtvaardige technische handelsbelemmeringen. Voor Rusland, Brazilië (beide 14), China (12) en India (12) werd het hoogste aantal van dergelijke maatregelen geregistreerd.

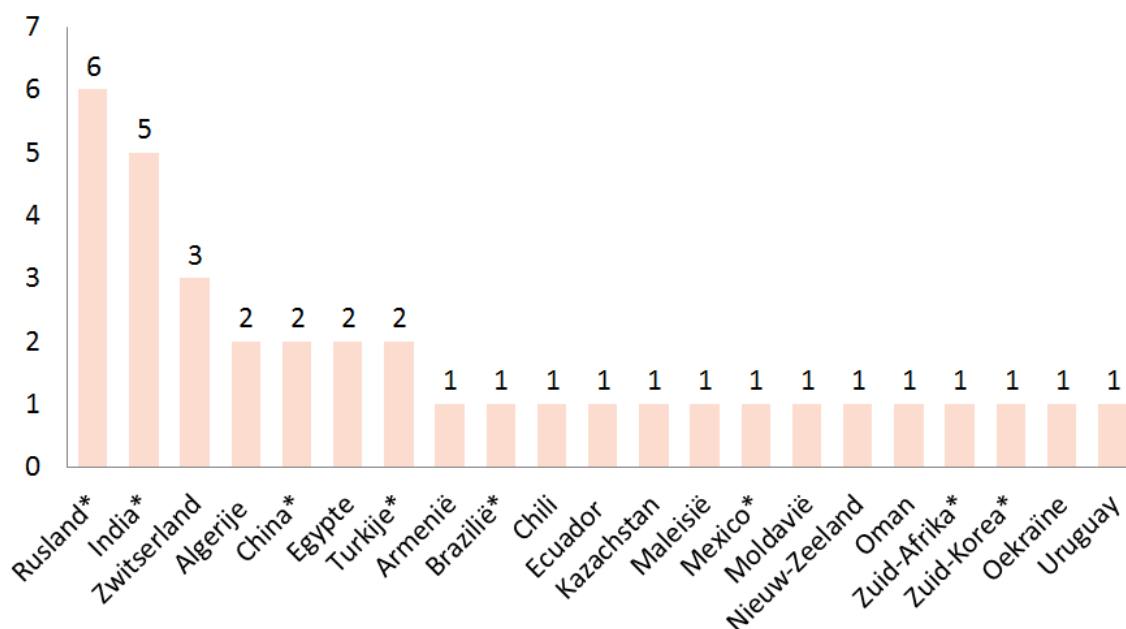
De derde belangrijke categorie belemmeringen die werden geregistreerd, wordt gevormd door handelsversturende subsidies. Subsidies worden veeleer aangepakt via antisubsidieonderzoeken, maar de lidstaten en ondernemingen hebben ervoor gekozen om in het kader van het markttoegangspartnerschap ook enkele subsidieregelingen (zes) te melden, wat nog eens de groeiende uitdagingen als gevolg van deze oneerlijke praktijk onderstreept. Rusland neemt de helft (drie) van de bijzonder handelsversturende geregistreerde subsidies voor zijn rekening, gevolgd door China, Zuid-Korea en de Verenigde Staten (telkens één).

B. IN 2016 GEMELDE HANDELS- EN INVESTERINGSBELEMMERINGEN

Gezien haar jaarlijkse reikwijdte vormt het VHIB een goede gelegenheid om de balans op te maken van de nieuwe belemmeringen, alsook van de activiteiten van het markttoegangspartnerschap die hebben geleid tot het opheffen van belemmeringen op jaarbasis. Op basis van de gegevens die zijn opgenomen in de markttoegangsdatabank werden in 2016 36 nieuwe belemmeringen in 21 derde landen⁹ geregistreerd. Het aantal nieuwe belemmeringen in 2016 ligt dan ook redelijk op één lijn met de 39 nieuwe maatregelen in 2015.

1. Uitsplitsing van de in 2016 gemelde belemmeringen naar derde land

De geografische spreiding van deze nieuwe belemmeringen wordt weergegeven in tabel 3.

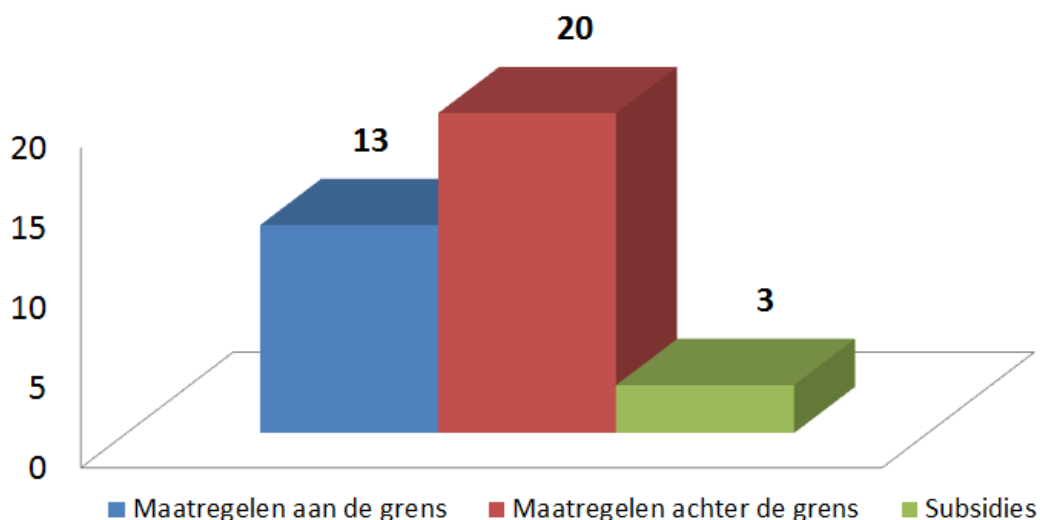
Tabel 3: Geografische uitsplitsing van de in 2016 gemelde handels- en investeringsbelemmeringen (* - G20-landen)

Het hoogste aantal nieuwe belemmeringen in 2016 werd gemeld in de handels- en investeringsbetrekkingen met Rusland (zes) en India (vijf), hetgeen de protectionistische tendensen die reeds in de editie van het VHIB van vorig jaar werden geïdentificeerd, bevestigt. Zwitserland heeft ook drie nieuwe belemmeringen toegepast, terwijl twee nieuwe belemmeringen werden gemeld in respectievelijk Algerije, China, Egypte en Turkije. De resterende 14 nieuwe belemmeringen werden voor andere derde landen geregistreerd.

⁹ Algerije, Armenië, Brazilië, Chili, China, Ecuador, Egypte, India, Kazachstan, Maleisië, Marokko, Mexico, Moldavië, Nieuw-Zeeland, Oekraïne, Oman, Rusland, Turkije, Uruguay, Zuid-Afrika, Zuid-Korea en Zwitserland.

2. Uitsplitsing van de in 2016 gemelde belemmeringen naar type maatregel

Tabel 4 geeft een overzicht van de drie belangrijkste soorten maatregelen die in 2016 zijn geregistreerd.

Tabel 4: Uitsplitsing van de in 2016 gemelde handels- en investeringsbelemmeringen naar type

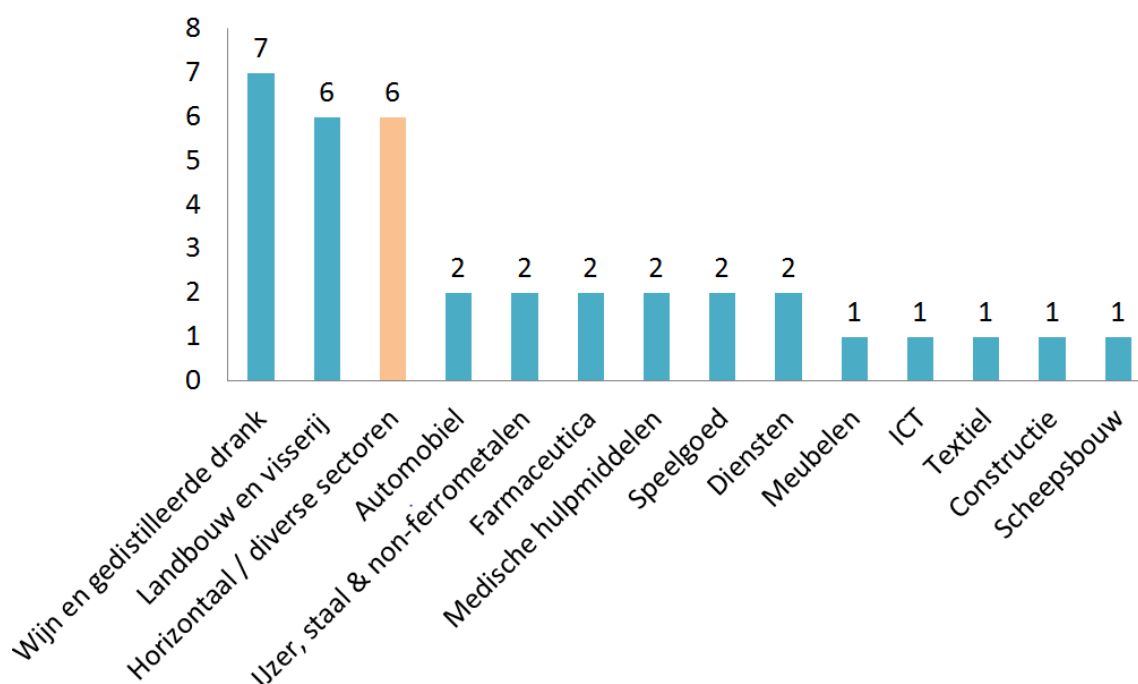
Het gros van de belemmeringen die in 2016 werden geregistreerd, wordt gevormd door maatregelen achter de grens (20). Dit wijst erop dat meer wordt vertrouwd op interne maatregelen die de EU-uitvoer of investeringen beïnvloeden, en die zijn vaak moeilijker waar te nemen en aan te pakken. De meeste geregistreerde beperkingen werden opgeworpen op het gebied van goederenverkeer, met inbegrip van ongerechtvaardigde belemmeringen van regelgevende aard, interne fiscale maatregelen en intellectuele eigendomsrechten (17). Bovendien werden een aantal nieuwe belemmeringen geregistreerd die betrekking hadden op de handel in diensten (twee) en investeringen (één).

Het aantal nieuwe maatregelen achter de grens oversteeg in 2016 het aantal traditionele handelsbelemmeringen waarmee EU-exporteurs bij de douane te maken krijgen, maar het aantal nieuwe maatregelen aan de grens bleef ook significant (13). Het merendeel van deze beperkingen heeft de invoer in derde landen belemmerd door middel van hogere tarieven, quota, belastende vergunningenstelsels of verboden (acht). Bovendien zijn een aanzienlijk aantal sanitaire en fytosanitaire beperkingen opgeworpen (vier). In 2016 lag het aantal nieuw geregistreerde exportbeperkingen door de handelspartners van de EU lager (één).

De lijst van de in 2016 gemelde belemmeringen bevatte tevens nieuwe subsidiemaatregelen (drie), hetzij in de vorm van algemene subsidieregelingen (twee) of specifiek gekoppeld aan uitvoerprestaties (één).

3. Uitsplitsing van de in 2016 gemelde belemmeringen naar sector

In tabel 5 wordt aangetoond dat 13 verschillende sectoren van economische activiteit werden getroffen door de in 2016 geregistreerde nieuwe maatregelen.

Tabel 5: Uitsplitsing van de in 2016 gemelde handels- en investeringsbelemmeringen naar sector

Het hoogste aantal nieuwe belemmeringen werd geregistreerd voor de sector wijnen en gedistilleerde dranken (zeven), gevolgd door de sectoren landbouw en visserij (zes). Voor de automobielen- en farmaceutische sector, de dienstensector, de sector voor medische hulpmiddelen, de speelgoedsector, de ijzer- en staalindustrie en de sector non-ferrometalen werden telkens twee nieuwe belemmeringen geregistreerd. Individuele belemmeringen werden ook gemeld in de bouw-, meubel-, ICT-, scheepsbouw- en textielsector (telkens één). Ten slotte werden zes horizontale belemmeringen geregistreerd die meerdere sectoren hebben getroffen.

II. BELANGRIJKSTE HANDELS- EN INVESTERINGSBELEMMERINGEN DIE IN 2016 WERDEN GEMELD

In dit hoofdstuk wordt een diepgaande analyse geboden van de nieuwe belemmeringen in de zeven handelspartners waar in 2016 meerdere nieuwe belemmeringen werden geregistreerd: Rusland, India, Zwitserland, China, Algerije, Egypte en Turkije. In dit hoofdstuk wordt ook een raming gemaakt van de mogelijk getroffen handelsstromen.

A. KWALITATIEVE ANALYSE VAN DE NIEUWE BELEMMERINGEN

1. Rusland

Net tijdens een grote binnenlandse economische crisis blijft Rusland in 2016 belemmeringen toepassen ter bescherming van de plaatselijke industrie, hetgeen de tendensen uit de vorige verslagen bevestigt. In 2016 werd voor Rusland het hoogste aantal nieuwe belemmeringen geregistreerd (zes), zodat het totale aantal bestaande belemmeringen voor dit land stijgt tot 33. Rusland heeft daarmee het hoogste aantal geregistreerde handelsbelemmeringen.

Tot de belangrijkste voor Rusland gemelde belemmeringen behoren *handelsversturende subsidies*, met twee nieuwe dergelijke maatregelen die in 2016 werden geregistreerd. Een van de nieuwe subsidiemaatregelen was gericht op het bevorderen van de uitvoer van Russische fabrieken in de automobielsector en de sector voor landbouwmachines, naar aanleiding van de aanzienlijke vermindering van de lokale vraag. In dat verband heeft de regering twee decreten uitgevaardigd waarbij exportsubsidies uit de federale begroting werden voorzien voor Russische ondernemingen in deze sectoren.

De regering voerde eveneens specifieke beperkingen in voor wat betreft de deelname van buitenlandse ondernemingen in het kader van investeringsprojecten van staatsbedrijven of particuliere ondernemingen die door de staat zijn gesubsidieerd. In de context van deze maatregel heeft Rusland tevens een prijsvoordeel van 15 % ingevoerd voor Russische ondernemingen die deelnemen aan aanbestedingen van staatsbedrijven.

Voorts heeft Rusland twee nieuwe certificeringgerelateerde belemmeringen goedgekeurd voor de cementsector en de farmaceutische sector, met het oog op de bescherming van de lokale productie en de verdere bevordering van de lokalisatie van de productie. Wat *cement* betreft, werd een verplichte certificering ingevoerd terwijl aan importeurs geen certificaten werden afgegeven (behalve voor wit cement), waardoor de EU-cementuitvoer naar Rusland sinds maart 2016 is gestopt. Rusland heeft ook een verplichte certificering voor "goede fabricagepraktijken" goedgekeurd voor het in de handel brengen en het vernieuwen van de vergunningen voor het in de handel brengen van *farmaceutica*, zonder dat er in Rusland voldoende capaciteit is gewaarborgd voor het uitvoeren van deze procedures, hetgeen heeft geleid tot grote vertragingen voor de farmaceutische industrie in de EU.

Rusland (samen met Kazachstan) heeft ook een ontwerpwijziging van de verordening inzake veiligheid van *speelgoed* van de Euraziatische Economische Unie aangemeld, en is daarmee van plan psychologische en pedagogische veiligheidsvoorschriften in te voeren, hetgeen in de internationale praktijk zonder precedent is en niet lijkt te stroken met de werkelijke doelstellingen inzake veiligheid van speelgoed.

Ten slotte heeft Rusland een belangrijke grensbeschermingsmaatregel genomen in de vorm van een *doorvoerverbod* voor vervoer over de weg en per spoor vanaf het

Oekraïense grondgebied naar het grondgebied van Kazachstan en Kirgizië via Rusland, ongeacht hun oorsprong (dat wil zeggen met inbegrip van de EU). Deze beperking heeft geleid tot een aanzienlijke stijging van de transportkosten voor bepaalde exporteurs in de EU.

Het is belangrijk om op te merken dat Rusland ook de sinds lang bestaande beperkingen voor buitenlandse ondernemingen om deel te nemen aan overheidsopdrachten heeft uitgebreid met twee bijkomende sectoren (levensmiddelen en radio-elektronische producten). Voor dit verslag werden deze kwesties niet beschouwd als nieuwe belemmeringen, maar als nieuwe aspecten van de sinds lang bestaande beperkingen inzake overheidsopdrachten, die reeds een lange lijst van goederen omvatte (textiel, medische hulpmiddelen, ingevoerde voertuigen, ingevoerde producten van de lichte industrie, machines en uitrusting, farmaceutica, software).

De Commissie heeft alle nieuwe en bestaande belemmeringen met Rusland op alle beschikbare fora ter sprake gebracht, zoals bij het WTO-overzicht van het handelsbeleid van Rusland van 2016, bij de relevante WTO-commissies alsmede via bilaterale ontmoetingen en brieven. Wanneer het beleid van Rusland in strijd was met de WTO-verbintenissen heeft de Europese Unie ook de WTO-geschillenbeslechtsingsregeling toegepast. In 2016 hebben de WTO-panels de EU in het gelijk gesteld met betrekking tot de EU-export van varkensvleesproducten (bevestigd door de Beroepsinstantie op 23 februari 2017) en de buitensporige Russische tarieven voor bepaalde landbouw- en industriële producten (de redelijke termijn voor naleving van de uitspraak van de WTO door Rusland was nog niet verstreken op het moment waarop dit verslag werd opgesteld).

2. India

India heeft in 2016 vijf nieuwe belemmeringen toegepast, waardoor het totale aantal belemmeringen 23 bedraagt, hetgeen de protectionistische tendensen uit het VHIB van vorig jaar bevestigt. Het gros van de nieuwe opgeworpen beperkingen waren maatregelen achter de grens (vier) gericht op een groot aantal sectoren zoals de staalindustrie, medische hulpmiddelen, textiel, alsook de sector wijnen en gedistilleerde dranken.

Met betrekking tot de *staalsector* heeft India minimuminvoerprijzen ingevoerd die voor het eerst in februari 2016 voor 173 ijzer- en staalproducten werden opgelegd. De maatregel werd in december 2016 voor het laatst met twee maanden verlengd voor 19 ijzer- en staalproducten¹⁰. Bovendien werd de lijst van producten die vallen onder de werkingssfeer van het systeem van verplichte certificering dat door het Bureau of Indian Standards wordt gehanteerd in juni 2016 uitgebreid met drie bijkomende roestvrijstalen

¹⁰ Op 6 februari 2017 heeft het Indiase ministerie voor Staal aangekondigd dat de minimuminvoerprijzen niet zouden worden verlengd. Als gevolg daarvan bestaat deze belemmering niet langer en zal zij, indien dit wordt bevestigd, in het VHIB van 2017 als een opgeloste belemmering worden beschouwd.

producten bovenop 35 staalproducten die in de beschikking inzake kwaliteitscontrole van 2012 waren gedefinieerd.

Medische apparaten worden in India nog steeds gereguleerd als "geneesmiddelen" in de zin van de Indiase Drug and Cosmetics Act en regelgeving, waarin onnodig overmatig strengere eisen worden gesteld. In dat verband is de uitvoer van "opgeknapte" medische hulpmiddelen (dat wil zeggen producten die volledig zijn gereviseerd en bijgevolg niet kunnen worden beschouwd als tweedehands apparatuur) verboden, hetgeen de exportmogelijkheden van Europese producenten beperkt.

Wat *textiel* betreft, zijn bijkomende accijnzen op de maximale kleinhandelsprijs van bepaalde artikelen verdubbeld (van 30 % naar 60 %). Deze stijging betekent, samen met de bijbehorende landingsrechten, een zware last voor EU-kleding.

Bovendien worden de zakelijke mogelijkheden van de sector *wijn en gedistilleerde dranken* in India getroffen door ongerechtvaardigde regelgeving die afwijkt van de internationale normen inzake etiketteringsvoorschriften en door interne fiscale maatregelen.

Er zijn in 2016 weliswaar gedeeltelijk positieve ontwikkelingen gemeld voor de uitvoer van *telecommunicatieapparatuur*, maar andere zware voorschriften blijven van toepassing, zoals de verplichting tot wederuitvoer van gebruikte elektrische en elektronische assemblages in geval van reparatie, het uitvoeren van testen, onderzoek en ontwikkeling of projectwerk. Dit leidt tot vertraging van de invoer en heeft een negatieve invloed op zowel de reparatie van telecomnetwerken als mogelijke samenwerking voor onderzoeksprojecten.

De onderhandelingen voor een brede vrijhandelsovereenkomst met India werden in de zomer van 2013 feitelijk stopgezet als gevolg van de verschillende ambitieniveaus en verwachtingen, maar de Commissie blijft deze kwesties geregeld met de Indiase autoriteiten in alle beschikbare bilaterale en multilaterale fora aan de orde stellen, zoals de Commissie technische handelsbelemmeringen (THB) van de WTO of de werkgroepen EU-India en in het subcomité handel EU-India.

3. Zwitserland

In het markttoegangspartnerschap zijn in 2016 drie nieuwe belemmeringen opgeworpen voor Zwitserland, zodat het totale aantal geregistreerde belemmeringen stijgt tot zeven. Twee van de nieuwe beperkingen betreffen de *dienstensectoren*: tot op heden moesten EU-ondernemingen die diensten verlenen ingeschreven zijn in het btw-register in Zwitserland als hun jaarlijkse omzet in Zwitserland een bepaalde drempelwaarde bereikte. In de nieuwe wetgeving die in 2016 is voorgesteld, zou de verwijzing naar omzet in Zwitserland gewijzigd worden naar wereldwijde omzet. Als gevolg daarvan zouden de meeste EU-ondernemingen die grensoverschrijdende diensten verrichten in Zwitserland verplicht zijn om zich te registreren in het btw-register en btw te betalen.

Bovendien zou een in de EU gevestigde onderneming een fiscaal vertegenwoordiger in Zwitserland moeten hebben, hetgeen voor bijkomende kosten zorgt. De regels voor zendingen met lage waarde, die zijn vrijgesteld van btw, worden ook gewijzigd, waardoor invoer met lage waarde (met name via e-handel) minder aantrekkelijk wordt.

Bovendien zijn ingevolge een nieuwe registratievereiste in Canton Ticino ambachtslieden voor het uitoefenen van een aantal ambachtelijke beroepen (bv. timmerlieden, schilders, tuinarbeiders) verplicht zich te registreren op basis van professionele (bv. diploma en minimum aantal jaren praktijkervaring) en persoonlijke (bv. geen strafblad) vereisten. De aanvrager moet kunnen aantonen dat hij aan deze vereisten voldoet, voor buitenlanders door middel van door de bevoegde autoriteiten gecertificeerde documenten. Dit heeft een negatieve invloed op de mogelijkheden voor Europese beroepsbeoefenaren om dergelijke diensten te verlenen.

Zwitserland heeft tevens een grensbeschermingsmaatregel genomen door het herclassificeren van de tarieven voor *gekruid vlees*, hetgeen een significante verhoging van deze tarieven betekent. Hoewel in de tussentijd een besluit werd genomen ter vermindering van het tarief voor gekruid vlees dat wordt "ingevoerd met het oog op de productie van gedroogd vlees", moeten importeurs op verzoek kunnen aantonen dat het vlees met dat doel wordt ingevoerd. Als gevolg daarvan blijft een aandeel van de EU-uitvoer verder onderworpen aan de hogere accijnzen.

De EU heeft deze belemmeringen met Zwitserland aan de orde gesteld, zowel op lokaal niveau met deskundigen, samen met het markttoegangsteam, als in de meer formele context van de vergaderingen van de relevante Gemengde Comités inzake douane-aangelegenheden, het vrije verkeer van personen en de landbouw.

4. China

Zoals reeds benadrukt in de vorige VHIB's en in de markttoegangsdatabase, blijft China een van de meest handelsbeperkende partners van de EU. EU-ondernemingen worden in China al lang geconfronteerd met tal van belemmeringen, met inbegrip van vereisten voor joint ventures, markttoegangsbeperkingen, verplichte technologieoverdracht en ongerechtvaardigde technische voorschriften. De Chinese productie blijft ook de voornaamste factor in de bestaande en toenemende wereldwijde overcapaciteit in de staalsector en een aantal andere sectoren, waaronder niet alleen de traditionele energie-intensieve sectoren, maar ook steeds meer hightechindustrie  n. De Chinese overcapaciteit overstijgt in sommige gevallen de grootte van de totale EU-productie of de totale EU-markt. Dit vormt een risico van dumping aan oneerlijke prijzen en de daaruit voortvloeiende ernstige verstoringen van de markt in de EU.

Specifiek voor 2016 zijn aan het markttoegangspartnerschap twee nieuwe belemmeringen gerapporteerd (beide regelgevende maatregelen achter de grens), respectievelijk in de meubelsector en de sector voor medische hulpmiddelen.

Met betrekking tot *meubels* zijn er limieten ingevoerd voor het gehalte aan bepaalde vluchtige organische stoffen. Deze limieten zijn niet in overeenstemming met de internationale normen en vormen een groot risico voor EU-ondernemingen die als gevolg daarvan hun producten niet kunnen verkopen in China. De Commissie heeft deze maatregelen aan de orde gesteld in haar antwoord op de betreffende THB-kennisgevingen en bij diverse andere gelegenheden in de THB-commissie van de WTO en in de bilaterale commissievergaderingen tussen de EU en China.

Met betrekking tot *medische hulpmiddelen* heeft China in 2016 de regelgevingsvereisten aangepast door een tweede catalogus te publiceren van 350 apparaten die niet aan klinische proeven zijn onderworpen. Maar om in China te kunnen worden geregistreerd, zijn de meest innovatieve apparaten nog steeds onderworpen aan een klinische proef in China. De Commissie heeft er bij China regelmatig op aangedrongen het regelgevingssysteem inzake medische hulpmiddelen in overeenstemming te brengen met de internationale normen en praktijken, zoals bij het rondetafelgesprek met deskundigen over medische hulpmiddelen tussen EU en China, de jaarlijkse dialoog tussen de EU en China over regelgeving en de vergadering inzake markttoegang en de vergaderingen op hoog niveau inzake voedsel- en geneesmiddeleninspectie tussen de EU en China.

De EU pakt niet alleen de nieuwe belemmeringen aan die in 2016 zijn geregistreerd, maar zij levert daarnaast natuurlijk ook alle noodzakelijke inspanningen die kunnen bijdragen tot de opheffing van de 23 bestaande belemmeringen die in de markttoegangsdatabase zijn opgenomen. De kans dat in de toekomst nieuwe belemmeringen worden opgeworpen, blijft groot. Zo heeft China bijvoorbeeld horizontale beveiligingsgerelateerde regels ingevoerd die aanzienlijke economische gevolgen hebben voor diverse sectoren. China heeft onlangs ook geplande wetgeving aangekondigd op gebieden die voor EU-marktdeelnemers belangrijk zijn, bijvoorbeeld voor voertuigen op nieuwe energiebronnen ("New Energy Vehicles" — "NEV"). Bovendien heeft China aangegeven dat het voornemens is om ongerechtvaardigde certificeringsvoorschriften in te voeren voor een groot aantal levensmiddelen, met inbegrip van (alcoholhoudende en niet-alcoholhoudende) dranken, suikerwerk, chocolade, koekjes, confituren, vruchtenmoes en andere vruchtenbereidingen, gemalen producten en granen, ontbijtgranen, alsook droge producten zoals noedels en pasta. Indien wordt bevestigd dat deze maatregelen worden genomen, dan wordt dit in de volgende editie van het VHIB aan de orde gesteld.

5. Algerije

Algerije was in de verslagen van de voorgaande jaren niet prominent aanwezig, maar in de context van de verslechterende lopende rekening en handelsbalans en in een poging om de plaatselijke industrieproductie uit te breiden, heeft het land in 2016 twee belangrijke belemmeringen opgeworpen met verstrekkende gevolgen voor de EU-exporteurs in diverse sectoren.

Naar aanleiding van een wetgeving van 2015 die potentieel verreikende *kwantitatieve beperkingen* mogelijk maakte, is in 2016 een invoervergunningenstelsel ingevoerd voor vier productcategorieën (voertuigen, cement, wapeningsstaven en walsdraad). Dit heeft bijgevolg in 2016 een grote invloed gehad op de EU-exporteurs. Er werden in 2016 bijvoorbeeld slechts ongeveer 57 000 vergunningen afgegeven voor de uitvoer van voertuigen vanuit de EU, een aanzienlijke daling ten opzichte van de uitvoer vanuit de EU naar deze markt in voorgaande jaren (bv. in 2012 waren er dat nog ongeveer 245 000). Wapeningsstaven, cement en walsdraad werden ook zwaar getroffen door de maatregel.

Voorts bleef Algerije het *industriële lokalisatiebeleid*, dat in de financieringswet van 2015 werd gelanceerd, toepassen, en werd een besluit vastgesteld om vanaf 2016 een horizontaal consumentenkrediet in te stellen voor de aankoop van producten die in Algerije zijn vervaardigd of geassembleerd.

De EU heeft deze kwesties met Algerije aan de orde gesteld in het kader van de associatieovereenkomst tussen de EU en Algerije, maar Algerije blijft tot dusver terughoudend om de handelsbeperkende maatregelen aan te passen. Dit zorgt er ook voor dat er bij de besprekingen over de toetreding van Algerije tot de WTO geen vooruitgang wordt geboekt.

6. Egypte

In eerdere verslagen lag de nadruk niet op Egypte, maar er wordt een toenemend aantal belemmeringen van het handelsverkeer opgeworpen. Meest recentelijk heeft de Egyptische regering door middel van een brede maatregel die 25 categorieën van goederen bestrijkt, variërend van landbouwproducten, fietsen, cosmetica en kleding tot keramische tegels en meubelen, een *verplichte registratie ingevoerd voor ondernemingen die hun producten willen uitvoeren naar Egypte*. Eén van de documenten die ingevolge het decreet nodig zijn voor de registratie is een attest waarmee wordt aangetoond dat de producent en/of de eigenaar van het handelsmerk een kwaliteitsbeheersingssysteem handhaaft. Alle te verstrekken documenten moeten worden gecertificeerd door de Kamer van Koophandel, goedgekeurd door een Egyptische ambassade en vertaald door een erkend vertaalbureau. De maatregel doet vragen rijzen over de verenigbaarheid ervan met de kaders van het WTO en de associatieovereenkomst tussen de EU en Egypte, terwijl de maatregel daarnaast ook een aantal praktische problemen voor ondernemingen veroorzaakt (bv. gebrek aan transparantie van het registratieproces, gebrek aan beroepsprocedure, grote vertragingen).

De EU heeft haar bezorgdheid in alle beschikbare fora aan de orde gesteld, zoals bij de TBT-commissie van de WTO, in de bilaterale kaderovereenkomst die wordt geboden door de associatieovereenkomst tussen de EU en Egypte, via de EU-delegatie in Caïro, alsook in een brief op hoog politiek niveau.

Bovendien is Egypte ook bezig met een ontwerp voor het verlenen van *belastingvoordeel aan de automobielsector* met het oog op een gedwongen lokalisatie. Onder deze regeling zou belastingvermindering worden verleend aan ondernemingen die een vereist percentage plaatselijke component, een plaatselijk te produceren hoeveelheid en/of een uitvoerdrempel vanuit Egypte verwezenlijken.

7. Turkije

De afgelopen jaren heeft Turkije diverse handelsbelemmeringen behouden die strijdig zijn met de verplichtingen uit hoofde van de douane-unie EU-Turkije, zoals omslachtige douaneprocedures of bijkomende accijnzen. In 2016 heeft Turkije twee verdere handelsbeperkende maatregelen ingevoerd, zodat het totale aantal gemelde handelsbelemmeringen stijgt tot 15.

Eén van deze nieuwe belemmeringen bestaat erin dat Turkije *buitensporige certificeringsvoorschriften* toepast voor een groot aantal producten (waaronder machines, elektromotoren en pompen), ondanks het feit dat er geen storingen of defecten aan deze producten zijn geweest. Een groot aantal EU-ondernemingen hebben bijgevolg problemen ondervonden met de douaneprocedures bij de uitvoer naar Turkije.

Een andere belangrijke nieuwe handelsbelemmering is dat de Turkse autoriteiten gedwongen lokalisatiemaatregelen uitvoert in de *farmaceutische* sector met het oog op het stimuleren van de binnenlandse productie in Turkije. Het Turkse Ministerie van Volksgezondheid heeft aan buitenlandse fabrikanten van verscheidene farmaceutische producten gevraagd om deze producten lokaal te produceren. Bij afwezigheid van "voldoende" toezeggingen voor lokalisatie door buitenlandse fabrikanten worden de producten verwijderd uit de lijst van producten die via de Turkse ziekteverzekering kunnen worden terugbetaald. Dit betekent dat deze producten daadwerkelijk worden uitgesloten van de Turkse markt. De maatregel is discriminerend tegen invoer en zal verstrekende gevolgen hebben voor het vermogen van de farmaceutische industrie in de EU om te exporteren naar en te werken in Turkije, wat tot een aanzienlijk verlies aan marktaandeel kan leiden.

De bezorgdheid van de EU ten aanzien van deze twee nieuwe maatregelen zijn in verschillende bilaterale vergaderingen aan de orde gesteld met het Turkse Ministerie van Economie, het Ministerie van Gezondheid en het Agentschap voor Geneesmiddelen en Medische Hulpmiddelen. De Commissie blijft deze en andere handelsbelemmeringen aan de orde stellen met het oog op het ontmoedigen van een verdere escalatie van protectionistische maatregelen, het uitbreiden van de markttoegang voor Europese ondernemingen, alsook het verbeteren van de algehele handelssituatie. Er zal in de context van de geplande onderhandelingen over de modernisering van de douane-unie en de verdere uitbreiding van het toepassingsgebied daarvan rekening worden gehouden met de uitvoering door Turkije van de bestaande verplichtingen krachtens de douane-unie EU-Turkije.

B. HANDELSSTROMEN DIE KUNNEN WORDEN BEÏNVLOED DOOR DE IN 2016 GEREgistREERDE BELEMMERINGEN

De raming van de economische effecten van specifieke belemmeringen voor de markttoegang blijft een uitdagende oefening waarbij een nauwe samenwerking tussen het bedrijfsleven, de betrokken lidstaten en de Commissie noodzakelijk is. Een van de factoren voor het bepalen van de prioriteit van de handelsbelemmeringen in het markttoegangspartnerschap is het verwachte effect van iedere nieuwe gemelde maatregel.

De Commissie is voornemens om in de toekomst meer aandacht te besteden aan het verzamelen van deze informatie via het markttoegangspartnerschap, maar de beschikbare economische gegevens voor de geregistreerde belemmeringen zijn nog steeds onvolledig, hoewel er beterschap is. Dit hoofdstuk bevat derhalve een analyse van de *handelsstromen die kunnen worden beïnvloed* door de nieuwe belemmeringen voor het goederenverkeer. Deze analyse is gebaseerd op bilaterale EU-exportcijfers (en invoercijfers in het geval van exportbeperkingen van derde landen) voor de desbetreffende tariefcodes van het geharmoniseerd systeem (GS). Omdat de belemmeringen die in 2016 zijn ontstaan al in datzelfde jaar de EU-export kunnen hebben beperkt, is de analyse gebaseerd op de gemiddelde handelsstromen van de laatste drie opeenvolgende jaren 2013-2015. Hoewel het exacte effect van de handelsbelemmeringen voor deze handelsstromen niet kan worden gemeten¹¹, wordt hiermee ten minste een indicatie gegeven van het belang van de onderliggende uitvoer die door de handelsbelemmeringen kan worden beïnvloed.

Deze methode werd toegepast op 32 van de 36 nieuwe belemmeringen die in 2016 zijn geregistreerd; uitgesloten werden twee maatregelen inzake diensten en een investeringsmaatregel (waarvoor geen gegevens over handelsstromen beschikbaar waren) en een belangrijke horizontale maatregel waarvoor geen specifiek getroffen sectoren konden worden geïdentificeerd.

Uit het resultaat van deze raming blijkt dat de nieuwe handelsbelemmeringen die in 2016 zijn geregistreerd een effect op de EU-export kunnen hebben gehad dat kan oplopen tot 27,17 miljard EUR¹². Dit overstijgt de totale EU-uitvoer naar handelspartners zoals Zuid-Afrika¹³, Algerije¹⁴ of Oekraïne¹⁵ en komt overeen met 1,6 % van de totale EU-uitvoer wereldwijd in hetzelfde jaar.

¹¹ Niet alle handelsbelemmeringen vormen totale handelsverboden en sommige hebben meer handelsbeperkende effecten dan andere.

¹² Als basis voor de analyse werd uitgegaan van de gemiddelde EU-export in 2013-2015.

¹³ De totale EU-uitvoer naar Zuid-Afrika bedroeg in 2013-2015 gemiddeld 24,41 miljard EUR/jaar.

¹⁴ De totale EU-uitvoer naar Algerije bedroeg in 2013-2015 gemiddeld 22,67 miljard EUR/jaar.

¹⁵ De totale EU-uitvoer naar Oekraïne bedroeg in 2013-2015 gemiddeld 18,31 miljard EUR/jaar.

Geraamd wordt dat — samen genomen — de maatregelen die door Rusland zijn genomen het grootste effect op de EU-uitvoer kunnen hebben, waarbij de invloed op de handelsstromen kan oplopen tot 12,26 miljard EUR. Dit wordt gevolgd door de potentiële effecten van de belemmeringen die zijn opgeworpen door Algerije (3,75 miljard EUR), China (3,7 miljard EUR), Turkije (2,69 miljard EUR), India (2,2 miljard EUR) en Egypte (1,72 miljard EUR).

Uit deze analyse bleek ook dat de nieuwe maatregelen die door Rusland zijn genomen vooral gericht zijn op de sectoren waarin de EU-uitvoer naar Rusland traditioneel sterk was. Bijvoorbeeld, vóór de invoering van een ongerechtvaardigde verplichte certificering voor farmaceutica was de EU-export voor medicijnen naar Rusland goed voor 6,1 miljard EUR per jaar en de subsidies voor personenwagens en landbouwmachines kunnen een effect hebben op de handelsstromen in deze sectoren die jaarlijks goed zijn voor 5,85 miljard EUR aan EU-uitvoer naar Rusland.

De beslissing van Algerije tot invoering van nieuwe kwantitatieve beperkingen en invoervergunningen op motorvoertuigen, cement, staal en walsdraad zou ook een grote invloed kunnen hebben op de EU-uitvoer, die eerder voor deze sectoren goed was voor 3,75 miljard EUR.

Tot de andere belemmeringen met mogelijke gevolgen voor met name grote handelsstromen behoort de Chinese verplichting tot het uitvoeren van klinische proeven voor Europese medische hulpmiddelen, wat voor de EU-uitvoer tot een verlies van 2,95 miljard EUR kan leiden; de omslachtige douaneprocedures die Turkije toepast voor een aantal producten, waaronder machines, elektromotoren en pompen, die een nadelig effect kunnen hebben op de EU-uitvoer ten bedrage van 2,6 miljard EUR; en de Indiase belemmering ingevolge de minimuminvoerprijs voor staal, die een negatieve invloed kan hebben op EU-uitvoer ten bedrage van 1,36 miljard EUR. Bovendien kan het effect op de handelsstromen ingevolge de verplichte registratie van fabrieken in Egypte, die 25 categorieën van goederen bestrijkt variërend van landbouwproducten, fietsen, cosmetica en kleding tot keramische tegels en meubelen, oplopen tot 1,03 miljard EUR aan EU-uitvoer.

Het significante handelsniveau dat mogelijk wordt beïnvloed door het instellen van nieuwe belemmeringen voor de markttoegang herbevestigt het belang van de EU-strategie inzake markttoegang en de "nauwere samenwerking" om handelsbeperkende maatregelen wereldwijd te controleren en aan te pakken, de prioriteit ervan te bepalen en ze met de meest geschikte instrumenten aan te pakken.

III. BELANGRIJKSTE HANDELS-EN INVESTERINGSBELEMMERINGEN DIE IN 2016 WERDEN OPGELOST

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de strategie die de Commissie heeft gevolgd om de handels- en investeringsbelemmeringen in 2016 aan te pakken en de resultaten ervan in termen van opgeloste belemmeringen. Vervolgens wordt meer aandacht besteed aan enkele van de belangrijkste successen in 2016. Tenslotte volgt een raming van de waarde van de handel die vóór het oplossen van deze maatregelen werd getroffen.

A. EU-STRATEGIE OM HANDELS- EN INVESTERINGSBELEMMERINGEN AAN TE PAKKEN

In de vorige editie van het VHIB is reeds uitvoerig ingegaan op de belangrijkste wegen die door het markttoegangspartnerschap zijn bewandeld om het toenemende aantal handelsbelemmeringen in derde landen aan te pakken¹⁶. In 2016 is het markttoegangspartnerschap gebruik blijven maken van een even grote verscheidenheid aan hulpmiddelen voor het oplossen van markttoegangsproblemen.

In het kader van de WTO blijft de EU een fervent voorstander van de multilaterale handelsagenda en het mechanisme voor de beslechting van geschillen. Ook heeft de EU haar actieve en constructieve rol in de WTO-comités (bv.¹⁷THB , SPS¹⁸, SCM¹⁹, TRIMS²⁰, procedures op het gebied van invoervergunningen, beperkingen op grond van de betalingsbalans), die in 2016 een nuttige gelegenheid vormden om de bezorgdheid van de EU te uiten over veel van de maatregelen die in de voorgaande hoofdstukken zijn beschreven.

Wanneer consultatiemechanismen geen effectieve oplossing boden voor de handelsbelemmeringen die de EU-belangen benadelen, heeft de Europese Unie ook de WTO-geschillenbeslechtingsregeling toegepast. In 2016 heeft de EU twee nieuwe zaken gelanceerd, één daarvan had betrekking op de accijnzen in China en andere beperkingen op de export van grondstoffen (DS 509) en een ander had betrekking op een discriminerende behandeling van de EU-export van gedistilleerde dranken naar Colombia (DS 502). Ook hebben in 2016 twee WTO-panels de EU in het gelijk gesteld (in DS 475 met betrekking tot het beleid van Rusland inzake de invoer van varkensvleesproducten en in DS 485 met betrekking tot de Russische tariefbehandeling voor bepaalde landbouw- en industriële producten).

¹⁶ VHIB 2016, blz. 17-23. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0406>

¹⁷ De WTO-Commissie technische handelsbelemmeringen

¹⁸ WTO-Comité voor sanitaire en fytosanitaire maatregelen

¹⁹ WTO-Comité voor subsidies en compenserende maatregelen

²⁰ WTO-Commissie voor met de handel verband houdende investeringsmaatregelen

Verder is de EU werk blijven maken van een *ambitieuze agenda voor handelsbesprekingen*, een ander instrument voor het openen van markten en het oplossen van handelsbelemmeringen. In de loop van 2016 zijn de brede economische en handelsovereenkomst met Canada (CETA) en de toetreding van Ecuador tot de vrijhandelsovereenkomst met Colombia en Peru ondertekend, de onderhandelingen over vrijhandelsovereenkomsten met Japan aanzienlijk gevorderd, de besprekingen over de Mercosur-vrijhandelsovereenkomst hervat, de modernisering van de vrijhandelsovereenkomst met Mexico gestart en nieuwe onderhandelingen opgestart met een aantal landen zoals Indonesië, de Filipijnen en Tunesië. Tijdens de onderhandelingen worden veel belemmeringen voor de markttoegang rechtstreeks aan de orde gesteld. Zo zullen als gevolg van de in 2016 met Canada ondertekende CETA-overeenkomst naast de tariefafschaffing ook vele significante belemmeringen achter de grens in verschillende handelssectoren worden afgeschaft, zoals in de sector wijnen en gedistilleerde dranken.

In de context van het uitgebreide markttoegangspartnerschap en rekening houdend met het toegenomen protectionisme heeft de Commissie ook besloten haar partnerschap met de lidstaten en het bedrijfsleven te versterken om de coördinatie-inspanningen tot opheffing van de belemmeringen van derde landen verder te verbeteren. Belangrijk is dat de Commissie ook versterkt overleg voert met belanghebbenden van het markttoegangspartnerschap over de handelsbelemmeringen in landen waarvoor onderhandelingen worden overwogen voor vrijhandelsovereenkomsten of waarvoor deze reeds zijn opgestart om te bepalen wat de beste strategie is om deze belemmeringen aan te pakken.

De *uitvoering en handhaving van handelsovereenkomsten* blijft dan ook een belangrijk aspect van het handelsbeleid van de EU. Uitvoeringsstructuren die door vrijhandelsovereenkomsten zijn opgericht, dragen aanzienlijk bij tot de afschaffing van specifieke handelsbelemmeringen. Dit was in 2016 bijvoorbeeld het geval voor de vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en Zuid-Korea en de diepe en brede vrijhandelszone (DCFTA) tussen de EU en Oekraïne. De voorlopige toepassing van deze vrijhandelszone ging van start op 1 januari 2016 (zie hoofdstuk III van dit verslag). De Commissie ziet er ook nauw op toe dat verbintenissen die uit hoofde van de CETA zijn aangegaan in Canadese wetgeving worden omgezet en doeltreffend worden uitgevoerd. CETA biedt bovendien het nodige kader om belemmeringen te bespreken die zich kunnen voordoen op gebieden zoals SPS, THB of investeringen. In de context van de "nauwere samenwerking" die werd aangekondigd in de in oktober 2015 goedgekeurde "Handel voor iedereen"-strategie publiceert de Commissie later dit jaar een doelgericht verslag over de uitvoering van de vrijhandelsovereenkomsten.

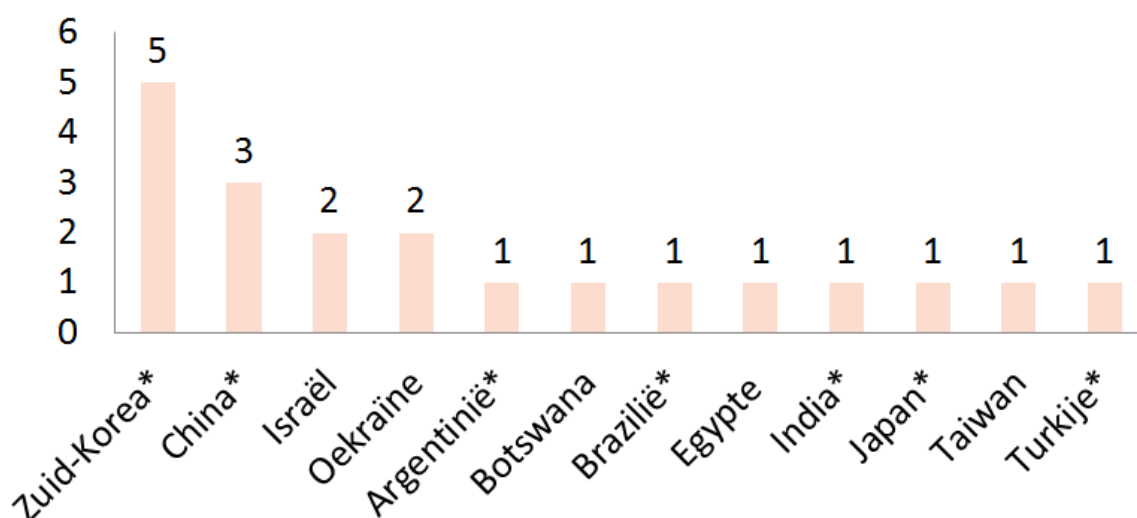
B. OVERZICHT VAN DE IN 2016 OPGELOSTE BELEMMERINGEN

1. Uitsplitsing van de in 2016 opgeloste belemmeringen naar derde land

Dankzij de gezamenlijke inspanningen van alle belanghebbende van het markttoegangspartnerschap konden in 2016 20 van de geregistreerde

handelsbelemmeringen die in twaalf verschillende derde landen van toepassing waren geheel of gedeeltelijk worden opgelost. Deze resultaten die vorig jaar werden verwezenlijkt, zijn in grote lijnen vergelijkbaar met de 23 maatregelen die in 2015 zijn aangepakt.

Tabel 6 toont de derde landen waar de belemmeringen het meest succesvol zijn aangepakt. Zuid-Korea staat als eerste in de rij met vijf handelsbelemmeringen die in 2016 zijn opgelost, gevolgd door China (drie), Israël en Oekraïne (beide twee). Ook in Argentinië, Botswana, Brazilië, Egypte, India, Japan, Taiwan en Turkije kon telkens één van de geregistreerde belemmeringen worden opgelost.

Tabel 6: Geografische uitsplitsing van de in 2016 opgeloste handels- en investeringsbelemmeringen (* - G20-landen)

Er dient evenwel te worden herhaald dat de markttoegangsdatabank geen uitgebreid overzicht geeft van alle handelsbelemmeringen waar EU-exporteurs mee te maken krijgen en daarom geen volledig beeld geeft van alle in 2016 opgeloste belemmeringen. Met name wanneer onderhandelingen over vrijhandelsovereenkomsten gaande waren, werden belemmeringen en de afschaffing ervan soms niet geregistreerd. Dit zal in de toekomst nauwer worden opgevolgd in het markttoegangspartnerschap in de context van de "nauwere samenwerking".

2. Uitsplitsing van de in 2016 opgeloste belemmeringen naar type maatregel

Gelet op het feit dat in 2016 steeds meer belemmeringen achter de grens werden toegepast (20) in tegenstelling tot maatregelen aan de grens (13), is het zinvol om te analyseren hoe effectief de EU vorig jaar is geweest bij het aanpakken van deze verschillende typen maatregelen.

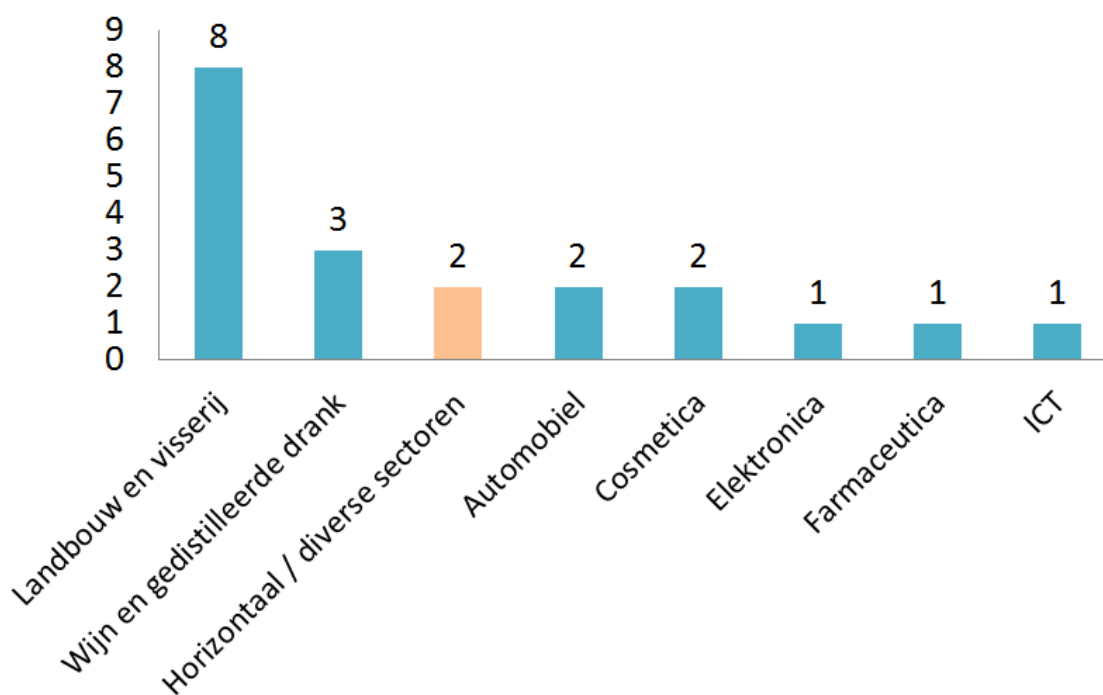
Uit tabel 7 blijkt dat de markttoegangsstrategie eveneens heeft bijgedragen tot het oplossen van maatregelen aan de grens (10) en achter de grens (10), waarmee is aangetoond dat haar instrumenten ook effectief blijven wanneer zij maatregelen aanpakt die vaak moeilijker zijn waar te nemen.

Wat de tien maatregelen aan de grens betreft die succesvol zijn aangepakt, hadden de meeste betrekking op SPS-aangelegenheden (zeven), terwijl het bij de andere opgeloste belemmeringen ging om invoerverboden of douanezaken (drie).

Wat de tien maatregelen achter de grens betreft, werden de meest positieve resultaten geboekt op het gebied van wettelijke of fiscale maatregelen voor het goederenverkeer (negen), terwijl één dienstenkwestie ook met succes werd opgelost.

3. Uitsplitsing van de in 2016 opgeloste belemmeringen naar sector

Tabel 7 geeft een overzicht van de belangrijkste sectoren van economische bedrijvigheid waarin in 2016 handelsbelemmeringen werden opgelost: De sector *landbouw en visserij* stond op de eerste plaats met acht (volledig of gedeeltelijk) opgeloste belemmeringen, met name met betrekking tot SPS-aangelegenheden (vijf). In de sector *wijnen en gedistilleerde dranken* werden ook een aanzienlijk aantal belemmeringen opgelost (drie), gevolgd door de *automobielsector* en de *cosmeticasector* (beide twee). Daarnaast werden individuele belemmeringen opgelost in de elektronica-, farmaceutische en ICT-sector. Ten slotte werden ook twee horizontale belemmeringen opgelost - beide in Zuid-Korea: één met betrekking tot de controle van de oorsprong en een andere (tijdelijk opgelost) betreffende de tariefregeling inzake (opnieuw ingevoerde) herstellende goederen (zie ook deel III.C.1.).

Tabel 7: Uitsplitsing van de in 2016 opgeloste handels- en investeringsbelemmeringen naar sector op basis van de markttoegangsdatabase

C. KWALITATIEVE ANALYSE VAN DE IN 2016 OPGELOSTE BELEMMERINGEN

In dit deel wordt een diepgaande analyse geboden van de belemmeringen die zijn opgelost in de vier handelspartners waar in 2016 het hoogste aantal opgeloste belemmeringen werd geregistreerd: Zuid-Korea, China, Israël en Oekraïne.

1. Zuid-Korea

Een bijzonder positieve ontwikkeling kan worden waargenomen in Zuid-Korea, waar in 2016 slechts één nieuwe belemmering werd geregistreerd terwijl er vijf werden afgeschaft. Dit toont aan dat de uitvoeringsstructuren van de vrijhandelsovereenkomsten een doeltreffend instrument vormen om handelsbelemmeringen aan te pakken (zie ook deel III.A).

De handelsstromen in de *automobielsector* zijn sinds de toepassing van de vrijhandelsovereenkomsten aanzienlijk verbeterd, maar bepaalde kwesties in verband met de markttoegang zijn in deze sector nog steeds aanwezig en de Commissie is deze bezorgdheden aan de orde blijven stellen in de werkgroep die in het kader van de vrijhandelsovereenkomsten is opgerichte voor de automobielsector. In dit kader heeft Zuid-Korea er in 2016 mee ingestemd om de uitzonderlijke vereisten inzake zetelformaat en inklaring te wijzigen en tevens om bepaalde voorschriften te harmoniseren met de internationale normen (bv. afdeling 48 V overeenkomstig VN-ECE-reglement 100). De Commissie blijft de resterende belemmeringen aan de orde stellen bij de relevante organen belast met de uitvoering van de vrijhandelsovereenkomsten, evenals bij eventuele wijzigingen aan de bestaande overeenkomst.

Ook werd in 2016 een belemmering voor de *cosmetische* sector opgelost: na een interventie van de EU met de Zuid-Koreaanse tegenhangers werd een discriminerende maatregel, waardoor exploitanten van belastingvrije winkels in Zuid-Koreaanse steden verplicht werden een minimale oppervlakte te reserveren voor de verkoop van binnenlandse producten, gewijzigd in een minder discriminerende verplichting om een minimale oppervlakte te reserveren voor de verkoop van producten van kleine en middelgrote ondernemingen.

Na EU-interventies werden op het gebied van de handel in *landbouwproducten* de handelsversturende aspecten van een ontwerpreglement met ongerechtvaardigde technische vereisten voor rauwmelkse kaas die een negatief effect zouden hebben op EU-ondernemingen versoepeld.

Meer horizontaal heeft Zuid-Korea ook haar douaneregelingen met betrekking tot de *controle van de oorsprong* gewijzigd. Tot 2016 voerde de Koreaanse douanediens haar controle van de oorsprong van goederen uit de EU uit op soortgelijke wijze als de

methode van rechtstreekse controle van de oorsprong, namelijk door importeurs rechtstreeks te benaderen. EU-ondernemingen in verschillende sectoren klaagden over deze aanpak, die in strijd was met de indirecte controle van de oorsprong zoals voorzien in de vrijhandelsovereenkomst. Na EU-interventies heeft Zuid-Korea ingestemd met de indirecte controle van de oorsprong overeenkomstig de vrijhandelsovereenkomst, hetgeen een aanzienlijke verbetering is van de situatie van de EU-exporteurs.

Nog een sinds lang bestaande horizontale kwestie betreft de Zuid-Koreaanse tariefregeling inzake (opnieuw ingevoerde) *herstelde goederen*. De vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en Korea bevat geen voorzieningen voor de vrijstelling van douanerechten voor herstelde goederen die na herstelling in de EU opnieuw in Zuid-Korea worden ingevoerd. Naar aanleiding van de frequente interventies van de Commissie heeft Zuid-Korea in december 2016 de huidige vrijstelling van douanerechten verlengd tot eind 2018. In aanvulling op deze tijdelijke oplossing blijft de EU ook werk maken van een oplossing voor dit probleem op de lange termijn, ook in het kader van mogelijke wijzigingen van het vrijhandelsovereenkomst.

2. China

China blijft één van de landen die de meeste belemmeringen voor de markttoegang opwerpen, zowel in termen van het totaal aantal geregistreerde maatregelen (23) als nieuwe belemmeringen die in 2016 zijn opgeworpen (twee). In 2016 hebben zich echter voor drie geregistreerde handelsbelemmeringen ook positieve ontwikkelingen voorgedaan, waaruit blijkt dat de EU-strategie voor het verwijderen van belemmeringen ook effectief kan werken ten aanzien van grote economieën.

Er is vooruitgang geboekt met betrekking tot een belangrijke belemmering in de *ICT*-sector: China was voornemens regels vast te stellen waardoor ondernemingen die opdrachten plaatsen voor het leveren van ICT-goederen aan Chinese banken gebruik moesten maken van Chinese intellectuele eigendom en belangrijke softwarebroncode, wat als zakengeheim wordt beschouwd, bekend moest maken. Naar aanleiding van interventies op hoog niveau van de Commissie heeft China besloten om de goedkeuring van de maatregel tijdelijk op te schorten, in afwachting van de herziening van de regeling. De Commissie blijft toezien op deze kwestie met het oog voor de verwezenlijking van een volledige oplossing van het probleem in de praktijk.

Een andere positieve ontwikkeling is waargenomen in de *cosmetica*-industrie, waar een nieuwe wetgeving werd verwacht die omslachtige vereisten invoerde zoals het verbod op het zogenaamde "overstickering" (het aanbrengen van een nieuw etiket) of de verplichting om de naam en het adres van de toeleveranciers op de verpakking te vermelden. Naar aanleiding van EU-interventies op alle relevante bilaterale en multilaterale fora heeft China ingestemd met de opschorting van de maatregel. Vanaf 2016 konden cosmetica-ondernemingen in de EU uitvoeren naar China als voorheen.

Ook in de sector *gedistilleerde dranken* werd een succes geboekt: China paste een ongerechtvaardigde SPS-maatregel toe waarbij een zeer laag gehalte aan bepaalde ftalaten verplicht werd, waarmee China strenger was dan de veiligheidsniveaus die in het kader van de eigen risicobeoordeling waren ingesteld. De kwestie werd opgelost in 2016 toen China bevestigde dat het zijn vroegere praktijk opnieuw zou invoeren, overeenkomstig de resultaten van zijn eigen risicoanalyse, zodat de EU-exporteurs van gedistilleerde dranken hun activiteiten kunnen voortzetten.

3. Israël

De handelsbetrekkingen tussen de EU en Israël zijn gebaseerd op de associatieovereenkomst die in 2000 in werking is getreden. Israël is in het algemeen voorstander van de vereenvoudiging van het handelsverkeer en past niet actief marktbelemmeringen toe ten aanzien van EU-ondernemingen, hetgeen op zijn beurt heeft bijgedragen tot een sterke handelsrelatie. Met twee belemmeringen die in 2016 effectief zijn opgelost, blijven slechts drie actieve belemmeringen geregistreerd in de markttoegangsdatabank.

Een van de onlangs opgeloste belemmeringen betreft de uitvoer van *farmaceutische producten*: Naar aanleiding van rechtstreekse contacten met het Israëlische Ministerie van Volksgezondheid stemt Israël ermee in om aanvragen voor vergunning tot het in de handel brengen van farmaceutische producten van alle EU-lidstaten, met inbegrip van de lidstaten die vanaf 2004 zijn toegetreden tot de EU, in overweging te nemen. Dit heeft ondernemingen in die lidstaten eindelijk in staat gesteld om ook farmaceutische producten uit te voeren naar Israël. De EU hoopt dat een soortgelijke belemmering voor medische hulpmiddelen weldra ook zal kunnen worden opgelost.

Sinds 2016 verleent Israël ook aan verscheidene lidstaten van de EU opnieuw vergunningen om levende *runderen* te exporteren, waarmee wordt tegemoetgekomen aan de bezorgdheid inzake SPS.

4. Oekraïne

De voorlopige toepassing van de DCFTA tussen de EU en Oekraïne vanaf 1 januari 2016 heeft geleid tot de voortdurende verbetering van de handelsbetrekkingen. Het totale aantal actieve handelsbelemmeringen in Oekraïne is gedaald van vijf naar vier, na de verwijdering van twee belemmeringen in 2016 en de goedkeuring van een nieuwe belemmering in 2016. Met betrekking tot de onlangs goedgekeurde maatregel, die bestaat uit een uitvoerheffing op metaalschroot, moet worden opgemerkt dat na de interventie van de Europese Commissie en een daaropvolgend veto van de president van Oekraïne over het oorspronkelijke voorstel, de duur van de goedgekeurde maatregel uiteindelijk werd teruggebracht tot één jaar en naar verwachting in september 2017 zal verstrijken. Dit brengt het totale aantal belemmeringen verder omlaag.

Oekraïne heeft aangetoond vorderingen te maken bij het verwijderen van belemmeringen voor EU-exporteurs, zoals door intrekking van het sinds lang bestaande SPS-verbod op *rund- en kalfsvlees* (hoewel sommigen invoervoorwaarden nog niet volledig in overeenstemming zijn met de EU-normen) of de even oude quarantainevergunning voor de invoer of doorvoer van *groenten*. Het is echter betreurenswaardig dat het door Oekraïne in 2015 goedgekeurde uitvoerverbod op hout nog steeds van kracht is, ondanks de vele toezeggingen van Oekraïne om af te zien van de maatregel. Samen met haar partners in het uitgebreide markttoegangspartnerschap blijft de Commissie toezien op de uitvoering van het DCFTA met het oog op het oplossen van belemmeringen en het voorkomen van het ontstaan van nieuwe belemmeringen.

D. HANDELSSTROMEN DIE KUNNEN WORDEN BEÏNVLOED DOOR DE IN 2016 OPGELOSTE BELEMMERINGEN

Bij afwezigheid van voldoende betrouwbare economische gegevens op dit moment is de in deel II.B beschreven methode ook gebruikt voor het berekenen van de handelsstromen die kunnen worden beïnvloed door in 2016 opgeloste belemmeringen. Hoewel deze methode niet perfect is — aangezien de toepassing van de handelsstromen van vorige jaren op de opgeloste belemmeringen een vertekend beeld geeft, aangezien de uitvoer uit de EU te lijden had onder de toen nog bestaande belemmering — wordt hiermee ten minste een (weliswaar mogelijk onderschatte) indicatie gegeven van het belang van de handelsstromen die mogelijk baat hebben bij de opgeloste belemmeringen.

De methode werd toegepast voor 17 van de 20 belemmeringen die in 2016 zijn opgelost en de uitzonderingen hadden opnieuw betrekking op horizontale gevallen (de kwesties van herstellende goederen en de controle van de oorsprong in Zuid-Korea) en op de ICT-gerelateerde kwestie in China die in het vorige deel is beschreven. De economische waarde als gevolg van de verwijdering van deze belemmeringen zal naar verwachting aanzienlijk zijn, maar het blijft moeilijk om relevante handelsstromen te identificeren en te meten en derhalve maken deze geen deel uit van de analyse.

Op basis van deze methodologie kan het positieve effect van de in 2016 opgeloste handelsbelemmeringen voor de EU-export toch ongeveer 4,2 miljard EUR bedragen²¹. Rekening houdend met de beperkingen van de methodologie zal het in ieder geval nuttig zijn om in de toekomst de ontwikkeling van de handel in deze gebieden op te volgen nu de belemmeringen zijn opgelost, met het oog op het trekken van nauwkeurigere conclusies over het effect van het oplossen van de belemmeringen²².

²¹ Als basis voor de analyse werd uitgegaan van de gemiddelde EU-export in 2013-2015 voor de betreffende GS-codes.

²² Voor de methodiek die de Commissie heeft ontwikkeld om een nauwkeurigere raming te maken van het effect van de opgeloste belemmeringen, is het noodzakelijk de handelsstromen te observeren nadat de belemmering is verwijderd. De laatste analyse werd in 2015 uitgevoerd en daaruit bleek dat de in 2012 en 2013 binnen de markttoegangsstrategie verwijderde belemmeringen in het jaar 2014 hadden geleid

Met betrekking tot de handelsstromen die kunnen worden beïnvloed door specifieke belemmeringen, konden EU-exporteurs na de verwijdering van zeven SPS-gerelateerde belemmeringen in 2016 profiteren van aanzienlijk betere handelskansen die in totaal goed waren voor een EU-uitvoer van 1,86 miljard EUR. De EU-landbouwers hadden bijvoorbeeld baat bij de verwijdering van de SPS-beperking die voorheen door Oekraïne werd toegepast en die een invloed ter waarde van 602,62 miljoen EUR kon hebben op de huidige export.

Het oplossen van de belemmeringen in China in verband met cosmetica en gedistilleerde dranken kan ook een grote invloed hebben, aangezien de EU-export in deze sectoren goed was voor respectievelijk 678,6 miljoen EUR en 398,39 miljoen EUR. De cosmeticasector kan ook profiteren van de afschaffing van de discriminerende behandeling in Korea, die een belangrijke impuls ter waarde van 452,56 miljoen EUR kan geven aan het huidige niveau van de EU-export.

IV. CONCLUSIE

De hoofddoelstelling van het verslag van dit jaar is om een uitgebreid overzicht te verstrekken van de handels- en investeringsbelemmeringen die een rechtstreekse invloed hebben op EU-marktdeelnemers zoals gemeld en opgelost via het markttoegangspartnerschap tussen de Commissie, de lidstaten en de ondernemingen. De markttoegangsdatabank, waarin deze belemmeringen worden geregistreerd, telt momenteel 372 actieve gemelde belemmeringen voor 51 landen over de hele wereld. De grote economieën zoals die van Rusland, Brazilië, China, India en Indonesië blijven de belangrijkste gebruikers van dergelijke protectionistische instrumenten.

Soortgelijke wereldwijde trends zijn waargenomen in het kalenderjaar 2016, de referentieperiode in dit verslag. Binnen het totaal van 36 nieuwe belemmeringen die in 2016 zijn gemeld, paste Rusland het hoogste aantal nieuwe handelsbeperkingen toe, op de voet gevolgd door India, terwijl China zijn plaats in de top 5 van gebruikers van handelsbelemmeringen behield. Er zijn ook verschillende nieuwe maatregelen gemeld met betrekking tot Zwitserland, terwijl in Algerije, Egypte en Turkije met name een actieve toepassing van een lokalisatiebeleid werd opgemerkt. Naast bepaalde horizontale maatregelen zijn voor 13 sectoren van economische bedrijvigheid nieuwe belemmeringen geregistreerd, waaronder vooral de sector wijnen en gedistilleerde dranken, evenals de sectoren landbouw en visserij, maar ook de automobiel- en farmaceutische sector, de dienstensector, de sector voor medische hulpmiddelen, de speelgoedsector, de ijzer- en staalindustrie en de sector non-ferrometalen. De waarde van de handelsstromen die kunnen worden beïnvloed door alle nieuwe in 2016 geregistreerde belemmeringen kan naar schatting oplopen tot 27,17 miljard EUR, wat meer is dan de totale EU-uitvoer naar

tot extra handelsstromen ten bedrage van 2,4 miljard EUR, het equivalent van een kleine vrijhandelsovereenkomst zoals die met Colombia.

partners zoals Zuid-Afrika, Algerije of Oekraïne en wat overeenkomt met 1,6 % van de totale EU-uitvoer.

Een positieve ontwikkeling is dat het markttoegangspartnerschap in 2016 heeft bijgedragen tot de aanpak van 20 handels- en investeringsbelemmeringen in zeven verschillende sectoren evenals horizontale belemmeringen. De positieve tendensen die met name zijn waargenomen in Zuid-Korea en Oekraïne benadrukken de doeltreffendheid van de uitvoering van vrijhandelsovereenkomsten met het oog op het oplossen van marktbelemmeringen en de Commissie is voornemens in het kader van de "nauwere samenwerking" de inspanningen met haar partners verder te versterken en te bundelen om een nog doeltreffendere uitvoering van de EU-vrijhandelsovereenkomsten te waarborgen. De weg die moet worden afgelegd is inderdaad nog lang, maar ook in China zijn bepaalde belemmeringen aangepakt, waaruit blijkt dat de EU-strategie voor het verwijderen van belemmeringen ook effectief kan werken ten aanzien van grote economieën waarmee geen vrijhandelsovereenkomsten zijn gesloten. De EU blijft ook een beroep doen op het WTO-kader en werk maken van haar eigen ambitieuze agenda voor handelsbesprekingen. Dit blijven de voornaamste instrumenten voor het aanpakken van belemmeringen. Alles bij elkaar genomen bedroeg de waarde van de handelsstromen die kunnen worden beïnvloed door de in 2016 opgeloste belemmeringen ongeveer 4,2 miljard EUR.

Kortom, de EU-markttoegangsstrategie heeft bewezen zeer waardevol te zijn bij het identificeren en wegnemen van belemmeringen en draagt derhalve bij tot betere export- en investeringsmogelijkheden voor EU-marktdeelnemers. In het licht van het wereldwijd toenemende protectionisme blijft de Commissie haar inspanningen opvoeren om ervoor te zorgen dat de krachten van alle betrokkenen via het markttoegangspartnerschap worden gebundeld om een economische groei en productiviteit op basis van open markten wereldwijd te bewerkstelligen.